

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/100951,Stefan-Gorski-Cichociemny-w-celi-smierci.html>

Legitymacja służbowa Stefana Górskiego (z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Stefan Górski. Cichociemny w celi śmierci

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: MAGDALENA MOŁCZANOWSKA 17.05.2023

Spośród 316 cichociemnych, których przerzucono od kraju, 9 zostało straconych wyrokiem stalinowskich sądów. Jednym z nich był Stefan Górski ps. „Brzeg”. W 1939 r. zdał tzw. „małą maturę”. Do egzaminu dojrzałości podchodził już w Anglii, jako naznaczony dwoma latami tułaczki po Europie żołnierz PSZ. Całe jego dorosłe życie upłynęło w cieniu wojny i totalitarnego

terroru.

Cichociemni – elita polskich sił zbrojnych, wybierana spośród najlepszych. Świetnie wyszkoleni w zakresie dywersji, łączności i prowadzenia działań wywiadowczych, po skoku do kraju planowali i przeprowadzali brawurowe akcje, szkolili żołnierzy. Pod komunistycznymi rządami zamiast podziękowań i zaszczytów spotkały ich wykluczenie i represje. Spośród 316 cichociemnych, których przerzucono od kraju, 9 zostało straconych wyrokiem stalinowskich sądów. Jednym z nich był Stefan Górski ps. „Brzeg”.

Stefan Górski (fot. z zasobu IPN)

Jak Czarniecki do Poznania

Urodził się 27 kwietnia 1922 r. w Poznaniu. Tam też ukończył gimnazjum im. Ignacego Jana Paderewskiego i w 1939 r. zdał małą maturę. Wychowywany w duchu patriotyzmu, należał do Poznańskiej Drużyny Harcerzy im. Józefa Bema – w latach 30. zaliczanej do najlepszych w kraju.

Po kapitulacji Francji Stefanowi Górskiemu udało się przedostać do Anglii. Początkowo kontynuował edukację w Londynie, następnie

został powołany do służby w Batalionie Strzelców Podhalańskich 1. Brygady Strzelców.

Po wybuchu wojny został przydzielony w ramach Pogotowia Harcerskiego do ochrony Poczty Głównej w Poznaniu. Ewakuowany 4 września wraz z załogą poczty, trafił do obozu dla internowanych na Węgrzech. Wkrótce Górski uciekł z obozu i dotarł do Francji, gdzie zgłosił się do Polskich Sił Zbrojnych. Dostał przydział do 1. Dywizji Grenadierów, jednak, ze względu na młody wiek, zamiast na front został skierowany do polskiego liceum w Paryżu.

Po kapitulacji Francji Stefanowi Górskiemu udało się przedostać do Anglii. Początkowo kontynuował edukację w Londynie, następnie został powołany do służby w Batalionie Strzelców Podhalańskich 1. Brygady Strzelców. Wiosną 1941 r. powrócił do szkoły i zdał maturę. W marcu 1942 r. ukończył kurs Szkoły Podchorążych Piechoty w Dundee.

1 sierpnia 1942 r. został awansowany na kaprała podchorążego ze starszeństwem. W kwietniu 1943 r. zadeklarował gotowość „użycia do pracy w Kraju” i został skierowany na przeszkolenie w Ośrodku Wyszkaleni Spadochronowego 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Zaprzysiężony, 4 sierpnia 1943 r., przyjął pseudonim „Brzeg”.

Legitymacja służbowa Stefana Górskiego (z zasobu IPN)

22 stycznia 1946 r. „Brzeg” ujawnił się przed

Komisją Likwidacyjną Okręgu Łódzkiego AK i został zweryfikowany jako porucznik.

Skok do kraju wykonał w nocy z 16 na 17 kwietnia 1944 r. w ramach operacji „Weller 12” (placówka odbiorcza krypt. „Kanapa” w pow. grójeckim). Po aklimatyzacji w Warszawie, został skierowany do Okręgu AK Łódź. Pełnił kolejno funkcje: zastępcy komendanta miasta Piotrków, instruktora dywersji i dowódcy plutonu Kedywu w Obwodzie Piotrków Trybunalski.

Wiosną 1945 r. Stefan Górski powrócił do rodzinnego Poznania, gdzie odnalazł rodziców i siostrę. Podjął studia na Akademii Handlowej, a po roku przeniósł się na Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, gdzie studiował anglistykę i wychowanie fizyczne. Był zapalonym sportowcem, w Klubie Sportowym „Warta” z powodzeniem trenował lekkoatletykę – zdobył m.in. I miejsce w Biegu Narodowym na 3000 m.

22 stycznia 1946 r. „Brzeg” ujawnił się przed Komisją Likwidacyjną Okręgu Łódzkiego AK i został zweryfikowany jako porucznik. Wstąpił też do Związku Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację (późniejszy ZBOWiD). Od czerwca 1945 r. pracował w poznańskim oddziale Centrali Odpadków, podlegającej Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Wierność do końca

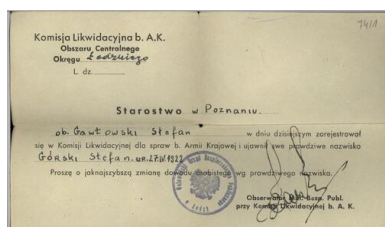
Funkcjonując w powojennej rzeczywistości, nadal pozostawał w kontakcie z podziemiem niepodległościowym. Próbował też nawiązać kontakt ze Sztabem Naczelnego Wodza w Londynie.

W początkach 1946 r., w pociągu z Poznania do Łodzi, Stefan Górski poznał niejakiego Władysława Borowca, pracownika Biura Rewindykacji i Odszkodowań przy Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie. Za jego pośrednictwem „Brzeg” chciał przekazać korespondencję do Londynu.

Przetrzymany był w areszcie przy ul. Koszykowej, a następnie trafił do więzienia mokotowskiego.

Jak wynika z zachowanych w Archiwum IPN dokumentów, jesienią 1946 r. Władysław Borowiec zaproponował Górskiemu pracę wywiadowczą, polegającą na zdobywaniu informacji o charakterze wojskowym dla wywiadu brytyjskiego. Stefan podjął współpracę i przyjął pseudonim „Adam”. Górski nie zdawał sobie sprawy, że Borowiec już od sierpnia 1945 r. pozostawał w zainteresowaniu Urzędu Bezpieczeństwa, a wśród jego najbliższych współpracowników znajdował się podstawiony przez bezpiekę agent – Marian Mrozikiewicz, działający pod pseudonimem „378”.

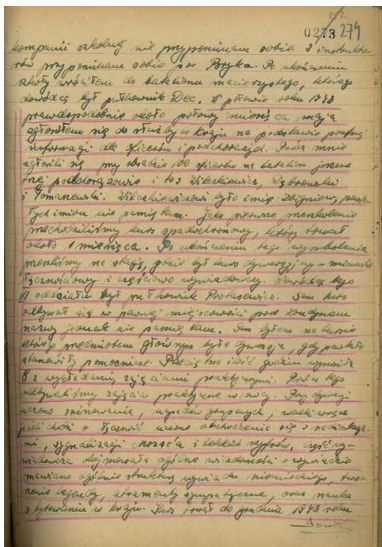
W kwietniu 1946 r., w celu rozpracowania tworzonej przez Borowca siatki i dotarcia do oficera prowadzącego w Londynie, Wydział III Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Poznaniu wszczął sprawę agenturalnego rozpracowania pod kryptonimem „Cudzoziemiec”. Borowiec i osoby z nim związane, w tym oczywiście Górski, zostali poddani obserwacji przez wywiadowców Wydziału A. W lutym 1947 r. rozpracowanie grupy przejął Wydział I WUBP w Poznaniu pod nadzorem Wydziału II Departamentu I Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie.

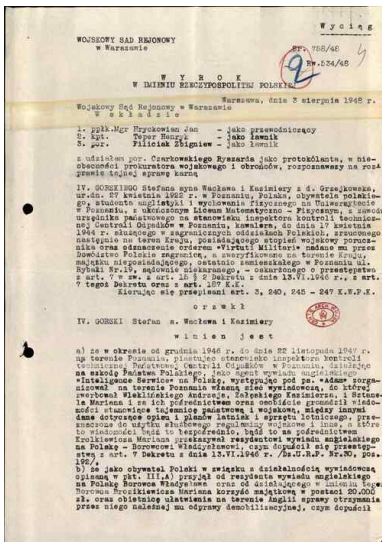
**Zaświadczenie Komisji
Likwidacyjnej AK dotyczące
ujawnienia się Stefana Górskiego
(z zasobu IPN)**

Stefan Górski został aresztowany 26 listopada 1947 r. Początkowo przesłuchiwany przez funkcjonariuszy WUPB w Poznaniu, w grudniu, wraz z innymi zatrzymanymi w sprawie, przekazany został do dyspozycji Wydziału II Departamentu I MBP. Przechowywany był w areszcie przy ul. Koszykowej, a następnie trafił do więzienia mokotowskiego.

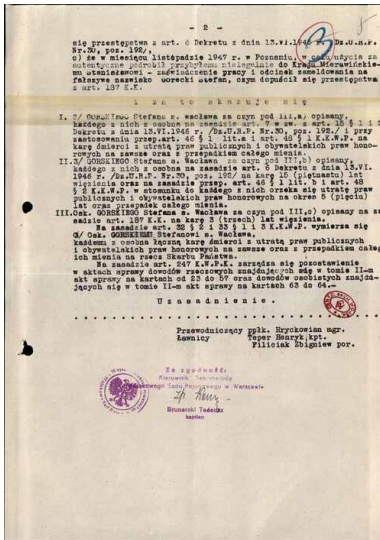
Po procesie, który odbył się 3 sierpnia 1948 r. (w aktach figuruje również data 4 sierpnia 1948 r.), przy drzwiach zamkniętych, bez udziału oskarżyciela i obrońcy, Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie skazał Stefana Górskiego na karę śmierci. „Brzeg” zamordowany został w więzieniu przy ul. Rakowieckiej 25 września 1948 r.

Fragment zeznań Stefana Górskiego dotyczących m.in. szkolenia dywersyjnego cichociemnych (z zasobu IPN)

Odpis wyroku WSR w Warszawie. Dokument pochodzący z akt personalnych żołnierza (z zasobu IPN)

Odpis wyroku WSR w Warszawie.
Dokument pochodzący z akt
personalnych żołnierza (z zasobu
IPN)

* * *

Po latach starań rodziny i poznańskiego środowiska harcerskiego 5 lutego 1992 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego unieważnił wyrok z 1948 r. W 2013 zespół IPN pod kierownictwem dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka odnalazł szczątki Stefana Górskiego na powązkowskiej Łączce. Uroczyste wręczenie noty identyfikacyjnej miało miejsce w Pałacu Prezydenckim 4 października 2018 r.

W zasobie Archiwum IPN znajduje się obszerna dokumentacja związana z inwigilacją i skazaniem Stefana Górskiego, m.in. akta operacyjne, akta sądowe i śledcze oraz akta osobowe więźnia.

Zawiadomienie o wykonaniu na
Stefanie Górskim kary śmierci
przez rozstrzelanie. Dokument
pochodzący z akt personalnych
osadzonego (z zasobu IPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ